

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ การเรียนอย่างมีความสุขกับทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
  - 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
  - 1.2 การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์
  - 1.3 การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตกระทรวงสาธารณสุข
2. ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล
  - 2.1 ความหมายของทัศนคติ
  - 2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ
  - 2.3 ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
3. การตั้งเป้าหมายในการเรียน
  - 3.1 ความหมายของการตั้งเป้าหมาย
  - 3.2 แนวคิดการตั้งเป้าหมาย
  - 3.3 คุณลักษณะของเป้าหมาย
  - 3.4 ของการตั้งเป้าหมาย
  - 3.5 แรงจูงใจในการเรียน
4. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้
  - 4.2 แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 4.3 องค์ประกอบการเรียนรู้อย่างมีความสุข
  - 4.4 การจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

## 1. การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

### 1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

จากการปฏิรูปการศึกษาทำให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมีหลักการและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาดังกล่าวมีแนวคิดพื้นฐานว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การศึกษาต้องให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

1.1.1 มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.1.2 มีการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

1.1.3 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

1.1.4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระ ความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุลได้สัดส่วนกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา

1.1.5 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

1.1.6 มีการจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เห็นได้ว่า การจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา ทางด้านจิตใจ และทางด้านจิตสังคมทั้งในระดับความคิด ค่านิยมและพฤติกรรม ประการสำคัญคือ ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม

ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นสถาบันการศึกษาต้องมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษา

## 1.2 การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนนั้น สภาการพยาบาล (2538 : 13-16 อ้างถึงใน พนารัตน์ วิศวะเทพนิมิตร , 2539 : 28) กำหนดการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาลดังต่อไปนี้ 1) มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการเลือกวิธีสอนอย่างเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนทุกระดับ 2) จัดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้กับนักศึกษาหรือผู้ประกอบการอาชีพในสาขาวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างเหมาะสม 3) มีระบบการประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา 4) มีการประเมินผลผู้สอน 5) มีการประเมินหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ทุกระดับที่ทำการสอนอย่างมีระบบ 6) มีการศึกษาภาคปฏิบัติในชุมชน ครอบคลุมการศึกษาในชุมชนเขตเมือง เขตชนบท และชุมชนหนาแน่น หรือชุมชนแออัด 7) มีการศึกษาภาคปฏิบัติในสถานพยาบาล ซึ่งครอบคลุมการศึกษาในสาขาพยาบาล อายุรศาสตร์ ศัลยศาสตร์ สูตินรีเวชศาสตร์ กุมารเวชศาสตร์ จักษุ โสตนาสิก ลาริงซีวิทยา และจิตเวชศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ พวงรัตน์ บุญญาวัชร (2540 : 66) กล่าวไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อให้สามารถประกอบวิชาชีพพยาบาลได้อย่างอิสระ คือ ดำเนินกิจการของตนเองได้ โดยใช้ความรู้ ความสามารถของศาสตร์ทางการพยาบาล 2) เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมุ่งมั่นรู้ทันโลก สร้างความเข้มแข็งทางปัญญา มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และดำรงชีวิตในสังคมอย่างผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมในทางสร้างสรรค์ 3) เพื่อให้สถาบันการศึกษาพยาบาลของไทยเป็น สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้

## 1.3 การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์บัณฑิต กระทรวงสาธารณสุข

การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำหน้าที่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคคลทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดี สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (สถาบันพระบรมราชชนก , 2538)

### ปรัชญาของหลักสูตร

สถาบันการศึกษาต้องมีความรับผิดชอบในการเตรียมพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลทุกระดับ เพื่อสนองความต้องการด้านการให้บริการสุขภาพในสังคมไทยซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยที่มนุษย์จำเป็นต้องปรับตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยใช้กลไกการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลในสภาวะของการมีสุขภาพดีและการเจ็บป่วย การบริการให้การพยาบาลมุ่งช่วยให้มนุษย์มีสุขภาพดีเพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการมีสุขภาพดีเป็นสภาวะที่ไม่อยู่นิ่ง ซึ่งบุคคลสามารถพัฒนาและสนองความต้องการพื้นฐานได้ในระดับที่เขาสามารถปฏิบัติกิจกรรมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความพอใจและมีคุณภาพ การพยาบาลเป็นบริการที่มีความจำเป็นยิ่งของสังคม และเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุข ในการปฏิบัติงานโดยการประยุกต์มโนคติทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ พร้อมทั้งใช้กระบวนการพยาบาลในการให้บริการพยาบาลเพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่บุคคล โดยมีเป้าหมายของการพยาบาล คือ การช่วยบุคคล ครอบครัว และชุมชน ให้มีการพัฒนาเพื่อที่จะสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสุขภาพดี ดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในชุมชนของตนอย่างมีคุณภาพตลอดวงจรชีวิต การบริการพยาบาลสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับของบริการสุขภาพ และในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ การพยาบาลจึงต้องอาศัยความสามารถทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม และปฏิบัติการทางวิชาชีพ โดยใช้หลักการทฤษฎีในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กระบวนการพยาบาลในการส่งเสริมการพึ่งตนเองด้านสุขภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า การเตรียมความพร้อมเพื่อให้พยาบาลมีความสามารถดังกล่าวข้างต้นนั้น บรรยากาศของการเรียนการสอนต้องเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ การรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้า การตัดสินใจที่รอบคอบและถูกต้อง มีทักษะการเป็นผู้นำและความรับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนเองและวิชาชีพ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นลำดับ โดยเกิดจากตัวผู้เรียนเองและจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์มีความพร้อมที่จะเรียนและใฝ่รู้ ใฝ่เรียนรวมทั้งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากผู้สอนและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถและมีเจตคติที่ดี มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นแกนนำในการดำรงชีวิต โดยการปฏิบัติการพยาบาลมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

### วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- 1) ตระหนักและคำนึงถึงคุณค่าของวิชาชีพการพยาบาล และสิทธิมนุษยชนของบุคคล ครอบครัว และชุมชน
- 2) ให้บริการพยาบาลโดยใช้แนวคิด หลักการ ทฤษฎีทางการพยาบาล กระบวนการพยาบาลและศาสตร์สาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นศักยภาพการดูแลตนเองของบุคคล ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพตามความต้องการ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน
- 3) แสดงความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ และตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการเชิงวิชาการทางคลินิกในการแก้ไขปัญหาสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน
- 4) ปฏิบัติงานร่วมกับทีมสุขภาพและบุคลากรหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการให้บริการสาธารณสุขทุกระดับ
- 5) ริเริ่ม ปรับปรุงแก้ไขการบริการและการบริหารจัดการทางการพยาบาลให้ทันต่อความก้าวหน้าทางวิทยาการ และเทคโนโลยี
- 6) มีส่วนร่วมในการทำวิจัย และ/หรือนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงการพยาบาล
- 7) มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ เป็นหลักในการปฏิบัติการพยาบาลและการดำรงชีวิต
- 8) สอน บริหาร และนิเทศงานบุคคลที่อยู่ในระดับความรับผิดชอบ
- 9) ใฝ่หาความรู้ และมีการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
- 10) สนับสนุนหลักการประชาธิปไตย และดำรงตนเป็นพลเมืองดีของสังคม

โครงสร้างของหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 144 หน่วยกิต โดยส่วนประกอบของหลักสูตรมี 4 หน่วยวิชา คือ

1) หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	38	หน่วยกิต
2) หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ	27	หน่วยกิต
3) หมวดวิชาชีพการพยาบาล	73	หน่วยกิต
4) หมวดวิชาเลือกเสรี	6	หน่วยกิต

ระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตร เป็นการศึกษาเต็มเวลา 4 ปี รวมได้ 8 ภาค การศึกษาปกติ และ 3 ภาคฤดูร้อน โดยปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา ภาคการศึกษาละ 16 สัปดาห์ และภาคฤดูร้อน 8 สัปดาห์

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีปรัชญาและวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการผลิตพยาบาลวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถ ทศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาล มีความสามารถในการใช้

เทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีของสังคม ปฏิบัติงานในด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 2. แนวคิดทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล

### 2.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นตัวแปรเชิงสมมุติ (Hypothetical variable) เพราะทัศนคติวัดไม่ได้จากการกระทำหรือพฤติกรรมอันใดอันหนึ่งของบุคคล แต่ทัศนคติเป็นนามธรรมที่ใช้เรียกกลุ่มของการกระทำหรือพฤติกรรมหลายอย่าง นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

ทัศนคติ หรือ เจตคติ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) เป็นคำนาม หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และใช้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Attitude" มาจากภาษาลาตินว่า "Aptus" หมายถึงความพร้อมหรือแนวโน้มที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด

Thurstone (1967) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงทางจิตภายใน แสดงออกให้เห็นได้โดยเป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกและความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Triandis (1971) ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึก ความเชื่อ ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังจากที่ได้รับประสบการณ์หรืออิทธิพลเรื่องนั้นๆ มาแล้ว และเป็นสิ่งจูงใจให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ต่อเรื่องนั้น

Anastasi (1976) กล่าวว่าทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ ทัศนคติไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรงแต่สามารถสรุปสันนิษฐานจากพฤติกรรมภายนอกทั้งที่ต้องใช้ภาษาและไม่ต้องใช้ภาษา

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) สรุปความหมายว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ (2533) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ที่แสดงออกเป็นท่าทีและสภาพความพร้อมทางความคิดและจิตใจของบุคคลที่จะรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าและสภาพการณ์ต่าง ๆ ในทิศทางบวก ลบ หรือเป็นกลาง

สุชา จันทรโสม (2536) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความรู้สึกหรือท่าทางของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุสิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทำนองที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

อารีย์ สุขก้องวารีย์ (2538) ให้ความหมายว่า **ทัศนคติคือ** สภาวะความพร้อมทางจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ ความชอบ หรือไม่ชอบ ความพอใจหรือไม่พอใจของบุคคลและมีแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางสนับสนุนหรือต่อต้านของแต่ละบุคคลที่มีต่อบางสิ่งบางอย่าง อาจเป็นบุคคล สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

ศรีสุดา งามขำ (2539) สรุปความหมายว่า **ทัศนคติ คือ** ความคิด ความรู้สึก หรือท่าทีที่เกิดจากการมีประสบการณ์และการเรียนรู้ ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในทางบวกและทางลบ

ภรณ์ เขาวกุล (2542) ให้ความหมายว่า **ทัศนคติคือ**ความรู้สึก อารมณ์ ค่านิยม ความสนใจการแสดงออกรวมไปถึงความเชื่อของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีบุคคล เหตุการณ์ หรือสิ่งต่างๆ ซึ่งรู้ในพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นเคยได้รับ

จากความหมายต่างๆ ข้างต้น พอสรุปได้ว่า **ทัศนคติ** หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ ความชอบหรือไม่ชอบ แนวโน้มของบุคคลซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เคยได้รับ โดยตอบสนองต่อสถานการณ์ บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกหรือทางลบ ดังนั้นทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล คือ ความรู้สึก ความเชื่อในการเห็นคุณค่าของวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ การศึกษาในสถาบันการศึกษพยาบาล ซึ่งมีทั้งด้านบวกและด้านลบ

## 2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคติมียุคประกอบพื้นฐาน 3 ประการ (Triandis , 1971) ดังนี้

1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive component) เป็นการตอบสนองของบุคคลในลักษณะของการรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับเพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความเพื่อนำมาพิจารณาว่า อะไรถูกหรืออะไรผิด สิ่งนั้นดีหรือไม่ดี

2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ความเชื่อ ถ้าบุคคลมีทัศนคติในแง่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะแสดงออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ พพอใจหรือไม่พอใจ

3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavior component) เป็นความพร้อมที่จะกระทำหรือตอบสนอง เป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ เป็นการกระทำที่สามารถสังเกตได้

ดังนั้นจะเห็นว่าองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของทัศนคติที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยองค์ประกอบด้านความรู้

ความเข้าใจเป็นพื้นฐานของทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคล และความรู้สึกจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม

### 2.2.1 การเกิดทัศนคติ

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้โดยมากเป็นการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งการเกิดทัศนคติเกิดขึ้นได้ดังนี้ ชม ภูมิภาค (2522 อ้างถึงใน อารีย์ สุขก้อนวารี , 2538)

1) ประสบการณ์เฉพาะ เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งออกมาในลักษณะพอใจหรือไม่พอใจ หากเกิดความรู้สึกพอใจย่อมทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าหากไม่พึงพอใจย่อมจะเกิดทัศนคติที่ไม่ดี

2) การสอน อาจเป็นการสอนที่เป็นแบบแผน หรือไม่เป็นแบบแผนก็ได้

3) ตัวอย่างทัศนคติบางอย่างเกิดขึ้นจากการเลียนแบบในสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อเห็นผู้อื่นประพฤติ ก็จะไปลอกเลียนแบบของผู้อื่นออกมาเป็นทัศนคติ ถ้ายอมรับนับถือก็จะยอมรับแนวความคิดของผู้นั้น

4) ปัจจัยเกี่ยวกับสถาบัน ปัจจัยทางสถาบันมีส่วนอย่างมากในการเกิดทัศนคติ เช่น การปฏิบัติตนภายในวัด ในโบสถ์

ลัดดา กิติวิภาดา (2532) กล่าวถึงการเกิดทัศนคติไว้ ดังนี้

1) การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้ ความคิด กระทำได้โดยการจัดประเภทหรือหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้รับ รวมถึงการเลือกรับข้อมูล การตัดสินใจภาพพจน์ หรือมโนคติในการรับรู้ ตลอดจนการให้ความสำคัญลักษณะเด่นบางอย่างของสิ่งเร้า

2) การเกิดทัศนคติทางด้านความรู้สึก เกิดจากความเกี่ยวข้องขององค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ได้แก่ ความรู้สึกทางบวกกับทางลบ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด เมื่อสิ่งเร้าได้รับการตีความอย่างไร บุคคลจะมีอารมณ์ความรู้สึกที่สอดคล้องกับการตีความนั้น ๆ

3) การเกิดทัศนคติทางด้านพฤติกรรมบรรทัดฐานทางสังคม เป็นตัวกำหนดทัศนคติทางด้านพฤติกรรม เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมจะควบคุมพฤติกรรมของคนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของกลุ่ม

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าทัศนคติเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของ บุคคล ทัศนคติจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับเพิ่มขึ้น ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดให้แสดงพฤติกรรมออกมา ถ้ามีทัศนคติทางด้านบวกก็จะแสดงออกมาในลักษณะความพอใจความสนใจ ในทางตรงข้ามถ้ามีทัศนคติทางด้านลบก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะความไม่พอใจไม่สนใจ



## 2.2.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการพัฒนาทัศนคติ

เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทัศนคติที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ นักจิตวิทยาได้แนะนำวิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ ดังนี้

ไพบูลย์ อินทริวิชา (2519 อ้างถึงใน ปรียธิดา เชิดชูเกียรติสกุล , 2538) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้ ดังนี้

- 1) บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยแรงจูงใจ
- 2) บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยเทคนิคและวิธีการอันเหมาะสม
- 3) บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยการกระทำและการปฏิบัติจริง
- 4) บุคคลเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้โดยอาศัยหลักการและเหตุผล

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามสภาพแวดล้อมของสังคมอธิบายได้ดังนี้ Kelman (1967 อ้างถึงใน พัฒนวัตติ์ เสรินทวัฒน์ และจิตยาวัตร คมพัยค์ษ์ , 2531)

- 1) การยินยอม เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นและคาดหวังจะได้รับ การตอบสนองที่พอใจจากผู้อื่น โดยปรับปรุงบางพฤติกรรมที่จะทำให้ได้รับผลประโยชน์
- 2) การเลียนแบบ เป็นการแสดงพฤติกรรมให้เหมือนกับสมาชิกในสังคม หรือ เพื่อให้ผู้อื่นมองว่าเป็นคนเก่ง เพื่อที่จะมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้อื่น
- 3) ได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเองเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลเพราะความสำคัญของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้ได้รับรางวัลอย่างแท้จริงเขายอมรับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพราะสอดคล้องกับค่านิยมของเขาพฤติกรรมในลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะรวมกับค่านิยมที่มีอยู่ของบุคคล

สุชา จันทรเอม (2536) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1) การเลือกรับรู้ (Selective perception) บุคคลจะรับรู้ในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสมกับตนเอง หากไม่เหมาะสมกับตนเองจะตัดออกไป
- 2) การหลีกเลี่ยง (Avoidance) บุคคลจะรับในสิ่งที่ให้ความสุขหรือให้ในสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น ส่วนสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ จะไม่ยอมรับ
- 3) การสนับสนุนของกลุ่ม (Group support) บุคคลที่ประสบความสำเร็จขณะอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงไม่อยากจะเปลี่ยนกลุ่มใหม่ เพราะมีความสุขและประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่าทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะขึ้นเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลจากประสบการณ์ที่ได้รับ แรงจูงใจ การเลียนแบบ สภาพแวดล้อม ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจ สามารถเปลี่ยนความรู้สึกไปในทางบวกหรือลบได้

### 2.3 ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล

นักศึกษาพยาบาลที่เข้ามาศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลจะมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลแตกต่างกันไป จำแนกได้ 3 ประเภท (ทัศนา บุญทอง , 2533) ดังนี้

ประเภทที่ 1 กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาในวิชาชีพพยาบาล โดยที่ตนเองมีความรู้สึกไม่ชอบวิชาชีพนี้ แต่พ่อแม่ผู้ปกครองชอบและสนับสนุนให้เข้าศึกษาหรือบางรายอาจบังคับให้เข้ามาเรียน โดยที่พ่อแม่ผู้ปกครองชอบ แต่นักศึกษาเองไม่ชอบและมีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาชีพ โดยส่วนตัวนักศึกษากลุ่มนี้จะมีความรู้สึกฝืนใจ ขาดแรงจูงใจและขาดความสุขในการเรียน

ประเภทที่ 2 กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาในวิชาชีพการพยาบาล โดยไม่มีทัศนคติในทางบวกและทางลบ เพราะไม่เคยเห็นมาก่อนว่าวิชาชีพการพยาบาลมีลักษณะงานอย่างไร มองดูว่าเป็นงานที่มีเกียรติ เครื่องแบบสีขาวสะอาดดึงดูดใจ แต่เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วตระหนักถึงความเป็นจริงหลายอย่างที่ตนเองไม่ทราบมาก่อน เช่น การอาบน้ำ การเช็ดตัวทำความสะอาดผู้ป่วยและอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เมื่อได้พบกับลักษณะงานดังกล่าวจึงตระหนักว่าไม่เหมาะสมกับตนเอง หากสามารถปรับตัวปรับใจได้ก็จะอยู่ในวิชาชีพโดยไม่ฝืนใจถ้าปรับไม่ได้ก็จะหาทางไปศึกษาในวิชาชีพอื่น

ประเภทที่ 3 กลุ่มนักศึกษาที่เข้ามาในวิชาชีพการพยาบาลด้วยความสมัครใจ ชอบวิชาชีพนี้มีความต้องการเป็นพยาบาลด้วยความรู้สึกส่วนตัว เห็นความสำคัญและคุณค่าของการประกอบวิชาชีพ ซึ่งได้ช่วยเหลือผู้อื่น นักศึกษากลุ่มนี้จะอยู่ในวิชาชีพด้วยความสุข มีความเต็มใจในการปฏิบัติงานไม่ทอดทิ้ง

ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของ พัฒนวัตี เสรินทวัฒน์ และจริยาวัตร คมพยัคฆ์ (2531) ซึ่งสร้างขึ้นจากทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการขัดแย้งทางความคิด และทฤษฎีการตัดสินใจทางสังคม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

#### 1) ด้านค่านิยมจากสังคม

ภาพลักษณ์มีความสำคัญสำหรับทุกสาขาอาชีพ ภาพลักษณ์ที่ดีทำให้ได้รับความสนใจ ความเชื่อถือและการยอมรับ วิชาชีพการพยาบาลในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น และมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถทางการพยาบาลตามมาตรฐานการศึกษา มีสถานภาพทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่าเท่าเทียมกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาอื่น ๆ ภาพพจน์ของวิชาชีพการพยาบาลในสายตาของ

คนทั่วไป คือ เป็นวิชาชีพที่รับผิดชอบสูง ทำงานหนัก ขาดแรงจูงใจ ได้รับค่าตอบแทนน้อย เสี่ยงต่อการติดโรค พยาบาลจึงควรสร้างภาพพจน์ของวิชาชีพ โดยการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ให้การดูแลผู้ป่วยอย่างเอาใจใส่ พัฒนาความรู้ทางการพยาบาลโดยการทำวิจัย เพื่อนำมาพัฒนาการดูแลผู้ป่วย จะทำให้สังคมเห็นคุณค่าของวิชาชีพการพยาบาล

## 2) ด้านลักษณะวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลป์ที่ให้บริการแก่สังคม เป็นงานบริการสังคมที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ทั้งในบุคคล ครอบครัว และชุมชน ไม่ว่าจะสภาวะปกติ หรือสภาวะเจ็บป่วย ซึ่งต้องการดูแลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพอันดี การพยาบาลจึงเป็นวิชาชีพที่มีภาระงานหนัก ต้องเสียสละ การปฏิบัติ การพยาบาลต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางด้านวิทยาศาสตร์ วิชาชีพการพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อธรรมชาติของบุคคลที่แตกต่างกัน กระบวนการของการพยาบาลเป็นความพยายามที่จะเข้าใจมนุษย์ ในลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน บุคคลแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัว การเข้าไปสัมผัสต่อผู้ป่วยแต่ละคนจึงต้องอาศัยการวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติและการประเมินผลของวิชาการพยาบาลที่ทันสมัยของทฤษฎี ซึ่งต้องอาศัยการสังเกตบุคลิกลักษณะของผู้ป่วยแต่ละคน ลักษณะงานในวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล คือ พยาบาลเป็นงานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง ทำให้เกิดความเครียด ภาพพจน์ของพยาบาลมีทั้งด้านดีและไม่ดี คือเรื่องของการปรับตัวในเรื่องของความตาย การปรับตัวจากความรู้สึกสูญเสีย

## 3) ด้านการปฏิบัติงาน

พยาบาลเป็นบุคลากรทางสาธารณสุขและเป็นบุคลากรในทีมสุขภาพที่ต้องให้บริการผู้ป่วยตลอด 24 ชั่วโมง ต้องทำงานร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ในการดูแลผู้ป่วยทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม รวมทั้งการแนะนำผู้ป่วยและญาติในการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ป้องกันโรค ซึ่งบทบาทการดูแลผู้ป่วยเป็นบทบาทหลักเพราะเป็นบทบาทเฉพาะของวิชาชีพ มีการปฏิบัติงานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ผู้อื่นไม่สามารถปฏิบัติงานแทนได้ พยาบาลจึงจำเป็นต้องฝึกปฏิบัติบทบาทในการดูแลพยาบาลผู้ป่วยเป็นสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีและเพื่อรักษาเอกลักษณ์ของวิชาชีพไว้ การให้การพยาบาลเป็นการปฏิบัติต่อตัวมนุษย์โดยตรง เป็นการปฏิบัติแบบตัวต่อตัวระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย ความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตจิตใจและคุณค่าจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ

วิชาชีพการพยาบาลมีการทำงานร่วมกับบุคลากรในทีมสุขภาพ เพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ มนุษย์สัมพันธ์เป็นตัวเชื่อมที่จะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือ ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นและช่วยส่งเสริมให้กลุ่มคนมีความปรารถนาจะทำงานร่วมกันให้สำเร็จและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามัคคีกัน นอกจากนั้นการให้การพยาบาลเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้ป่วย เข้าไปรับรู้และมีส่วนร่วมในประสบการณ์ชีวิตของผู้ป่วย เข้าใจในบุคลิกลักษณะ ความคิด ความเชื่อและรูปแบบชีวิตของผู้ป่วย ซึ่งทำให้ผู้ป่วยเกิดความรู้สึกเชื่อถือและลดช่องว่างระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วยลง นอกจากนั้นพยาบาลจึงต้องทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเก็บข้อมูลจากผู้ป่วย เพื่อเลือกแนวทางการตัดสินใจแก่ผู้ป่วย โดยคำนึงถึงสิทธิและความเป็นมนุษย์ของผู้ป่วย การเคารพในศักดิ์ศรีสิทธิ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ป่วย โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจแสดงออกทางคำพูด การสัมผัส กิริยาท่าทางรวมถึงสีหน้าแววตาที่แสดงต่อผู้ป่วยเป็นการให้บริการที่ตอบสนองต่อความต้องการความช่วยเหลือของบุคคลแต่ละคนไม่ว่าเป็นความทุกข์ที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือความทุกข์ด้านจิตใจ พยาบาลต้องสามารถรู้ว่าตนควรปฏิบัติอย่างไรต่อความต้องการความช่วยเหลือของแต่ละบุคคล

ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของ อารีย์ สุขก่องวารี (2538) ซึ่งสร้างขึ้นจากทฤษฎีการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการยอมรับจากสังคม

ทุกสาขาอาชีพต้องการการยอมรับและเห็นคุณค่าจากสังคม การสร้างภาพลักษณ์จึงมีความสำคัญสำหรับทุกอาชีพ ภาพลักษณ์ที่ดีจะทำให้ได้รับความสนใจ ความเชื่อถือและยอมรับ ในทางตรงกันข้าม ถ้าภาพลักษณ์ของวิชาชีพเป็นไปในทางลบ สังคมอาจไม่ให้การยอมรับในคุณค่าไม่ดึงดูดใจให้เข้ามาศึกษาในวิชาชีพ บันทอนขวัญและกำลังใจของบุคคลที่อยู่ในวิชาชีพ ภาพลักษณ์ของวิชาชีพพยาบาลในสายตาของคนทั่วไปมองว่าเป็นวิชาชีพที่ทำงานหนัก มีความรับผิดชอบสูง เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคต่าง ๆ และมีค่าตอบแทนที่ไม่คุ้มค่า ในปัจจุบันวิชาชีพการพยาบาลได้มีการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานของวิชาชีพ มีการประกันคุณภาพของระบบการทำงาน พยาบาลวิชาชีพได้มีการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการพยาบาล พัฒนาตนเองในศาสตร์ทางการพยาบาลและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น

2) ด้านลักษณะวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีองค์ความรู้พื้นฐาน ในการให้บริการแก่สังคม ในด้านการดูแลสุขภาพของบุคคล มีบทบาทในด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพ แก่บุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม มีเอกลักษณ์เฉพาะ วิชาชีพพยาบาลต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ กระบวนการพยาบาลใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์

ผลมผลานมนุษยธรรม ศิลปะ ความชำนาญ และความรู้เกี่ยวกับภาวะความเป็นมนุษย์ จะทำให้พยาบาลสามารถอธิบายได้ถึงสภาพและลักษณะเฉพาะของผู้ป่วยแต่ละคน รวมถึงการตัดสินใจเลือกวิธีการปฏิบัติการพยาบาลต่อผู้ป่วย ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างพยาบาลกับผู้ป่วย

### 3) ด้านการปฏิบัติงาน

พยาบาลเป็นบุคลากรทางด้านสาธารณสุข เป็นหนึ่งในทีมสุขภาพที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรทางการแพทย์สาขาอื่น ๆ ในการดูแลสุขภาพของบุคคลในสังคม ทั้งผู้ป่วยและผู้ที่มีสุขภาพดี โดยการดูแลสุขภาพของบุคคล ครอบครัวและชุมชน การปฏิบัติงานของพยาบาลโดยส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมรวมทั้งการแนะนำผู้ป่วยและญาติในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและป้องกันโรค

### 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ

วิชาชีพการพยาบาล มีการทำงานร่วมกับบุคลากรในวิชาชีพสุขภาพ เพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีคุณภาพ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้เกิดความร่วมมือที่จะพัฒนาการให้บริการทางสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะที่ดีของมนุษย์สัมพันธ์ที่พยายามพึงพัฒนาให้เกิดขึ้นระหว่างบุคลากร ควรมีดังนี้

4.1) พยาบาลกับแพทย์ รู้จักเคารพหน้าที่ของกันและกัน ยอมรับในสถานภาพ มีมารยาทโดยให้เกียรติเป็นมิตรต่อกัน มีความปรารถนาดีและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานประสบผลสำเร็จสูง เอื้อเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมุ่งหมายร่วมกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ป่วย

4.2) พยาบาลกับผู้ป่วย พยาบาลต้องรักษาไว้ซึ่งความเป็นที่พึงแก่ผู้ป่วย เห็นใจและให้อภัยแก่อารมณ์ต่าง ๆ ของผู้ป่วย ให้ความเคารพในสิทธิของผู้ป่วย ปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยกิริยา วาจา น้ำมือ และน้ำใจดี ตระหนักถึงความสำคัญของผู้ป่วยว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ให้การบริการอย่างเต็มใจทำให้ผู้ป่วยเกิดความไว้วางใจ และมีความศรัทธาเชื่อถือในฐานะที่พยาบาลเป็นผู้มีมนุษยธรรม มารยาทดี มีความรับผิดชอบ

4.3) พยาบาลกับพยาบาล มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมหมู่คณะ ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะในระหว่างสมาชิกพยาบาล เคารพในหน้าที่ความรับผิดชอบของกันและกัน ช่วยสร้างสรรค์ ส่งเสริมทั้งด้านส่วนตัวและด้านปฏิบัติหน้าที่ มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีความสามัคคีและร่วมมือซึ่งกันและกัน

4.4) พยาบาลกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ รู้จักเคารพต่อหน้าที่ของกันและกัน มีการติดต่อประสานงานกันด้วยดีระหว่างงานนั้น ๆ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกัน มีจุดมุ่งหมายตรงกันในการจรรโลงคุณภาพของการบริการ ร่วมมือกันในการสร้างมาตรฐาน และชื่อเสียงอันดีแก่หน่วยงานของตน มั่นคงในมรรยาทของมิตรที่ดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง

### 5) ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ

วิชาชีพการพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงานเกี่ยวข้องกับความทุกข์ทรมาน ความเศร้าใจ และความตายของผู้ป่วย สิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้พยาบาลอยู่ในวิชาชีพต่อไปได้คือ ความรักในวิชาชีพและความพอใจที่ได้ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ป่วย วิชาชีพการพยาบาลมีโอกาสในการหางานทำได้มาก เช่น เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลของรัฐ หรือเอกชน เป็นต้น ส่วนโอกาสก้าวหน้าทางการศึกษานั้นสามารถศึกษาต่อได้ถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอก นอกจากนี้มีหลักสูตรเฉพาะทางระยะสั้น เพื่อให้มีความสามารถในการพยาบาลเฉพาะทางได้

### 6) ด้านองค์กรวิชาชีพ

วิชาชีพทุกวิชาชีพมีองค์กรของวิชาชีพ เพื่อเป็นตัวแทนของบุคคลในอาชีพนั้นและเพื่อช่วยปลูกฝังความสามัคคีของคนในวิชาชีพ ตลอดจนความมั่นคง และความก้าวหน้าของวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพของวิชาชีพการพยาบาล ได้แก่ สมาคมพยาบาล สภาการพยาบาล เมื่อนักศึกษาพยาบาลสำเร็จการศึกษาแล้วต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิก และมีส่วนร่วมในสมาชิกวิชาชีพของตน และเมื่อเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพแล้วควรมีส่วนร่วมในองค์กรเพื่อพัฒนาวิชาชีพการพยาบาลให้มีความก้าวหน้าต่อไป

ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล จะทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความพึงพอใจ และเห็นคุณค่า มีความสนใจและตั้งใจเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ อดทนต่อความยากลำบากในการศึกษา และมีความสุขในการเรียน รักในวิชาชีพ ตรงกันข้ามกับทัศนคติไม่ดีต่อวิชาชีพ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญทำให้นักศึกษาไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาการปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพนั้นต้องปลูกฝังตั้งแต่ในขณะที่เป็นนักศึกษาพยาบาล โดยสอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนต่าง ๆ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้นักศึกษามีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ดังนั้นการที่นักศึกษาพยาบาลจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาลควรได้รับการเสริมสร้างขณะที่เป็นนักศึกษาอยู่ เพราะเมื่อมีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลในทางที่ดีแล้วจะทำให้นักศึกษาพยาบาล รักวิชาชีพ และพยายามเรียนให้ประสบความสำเร็จ กล่าวได้ว่าทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ซึ่งอาจเป็นทางบวก หรือทางลบก็ได้ ทัศนคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลให้คงอยู่ สามารถถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่นได้และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาตามแนวคิดของของ พัฒนวัตดี เสรินทวัฒน์ และจรรยาวัตร คมพัยค์ (2531) ซึ่งมีความครอบคลุม ด้านค่านิยมของสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ผู้ป่วยและญาติ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับ นำมาใช้ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลอย่างแพร่หลาย และมีความครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

จะเห็นได้ว่าทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลมีความสำคัญที่ทำให้นักศึกษาปรับตัวมีความพยายามในการศึกษาหาความรู้ สามารถพัฒนาตนเองสนใจการเรียนรู้ เป็นไปในทางบวกหรือทางลบได้

### 3. การตั้งเป้าหมายในการเรียน

#### 3.1 ความหมายของการตั้งเป้าหมาย

Bandura (1986) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมาย หมายถึง การกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย หรือการกำหนดเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมโดยพฤติกรรมหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลง ทำให้ทราบพฤติกรรมที่กระทำอย่างชัดเจน และใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลพฤติกรรมที่กระทำจริงกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้

Lee , et al. (1991) ได้ให้ความหมายว่า การตั้งเป้าหมาย คือ สิ่งที่คุณต้องการจะทำให้สำเร็จ ให้ความสนใจ และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์ (2537) ได้สรุปว่า การตั้งเป้าหมาย คือ การกำหนดเป้าหมายของพฤติกรรม ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพและด้านอื่น ทำให้ทราบพฤติกรรมที่ต้องกระทำอย่างชัดเจน

สุปราณี สนิธิรัตน์ (2530) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมาย เป็นวิธีการจูงใจผู้เรียนให้เรียนตามความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ

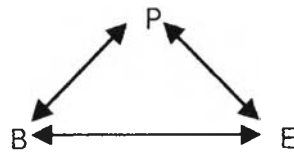
Rouillard (1993) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมาย คือ การใช้ความพยายามเพื่อการไปสู่จุดหมายปลายทาง โดยการตัดสินใจด้วยตนเอง มีการวางแผนการและวิเคราะห์องค์ประกอบของเป้าหมาย

กล่าวได้ว่า การตั้งเป้าหมาย เป็นการกำหนดพฤติกรรมที่คุณต้องการกระทำเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยต้องมีการวางแผนเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่ต้องกระทำอย่างชัดเจนและเป็นการประเมินพฤติกรรมที่กระทำจริงกับพฤติกรรมที่กำหนดไว้

#### 3.2 แนวคิดการตั้งเป้าหมาย (Goal Setting)

การตั้งเป้าหมายเป็นส่วนประกอบสำคัญในการกำกับตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Albert Bandura ที่เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ของปัจจัย 3 อย่างคือ ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal = P) ปัจจัยทางพฤติกรรม (Behavior = B) และปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (Environment = E) นั่นคือ พฤติกรรมของบุคคลเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคล ที่กำหนด

ซึ่งกันและกันกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรม และสภาพแวดล้อม Bandura (1986 อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต , 2539) ดังภาพ



ภาพที่ 1 แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม (B) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (E) และปัจจัยส่วนบุคคล (P)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางพฤติกรรม (B) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม (E) และปัจจัยส่วนบุคคล (P) ต่างเป็นตัวกำหนดซึ่งกันและกัน ในทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมหากปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้ปัจจัยตัวอื่นมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยส่วนบุคคลย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมได้

ปัจจัยด้าน  $P \longleftrightarrow B$  แสดงให้เห็นถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึกและการกระทำ ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย และความตั้งใจ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรมสิ่งที่คุณคิด เชื่อ และรู้สึก จะกำหนดว่าคุณจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด ในขณะที่เดียวกันการกระทำของคุณก็จะเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของเขา

ปัจจัยด้าน  $E \longleftrightarrow P$  เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของคุณและสภาพแวดล้อม ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของคุณนั้นจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลง โดยอิทธิพลทางสังคม ที่ให้ข้อมูลและกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์โดยการผ่านตัวแบบการสอน และการชักจูงทางสังคม

ปัจจัยด้าน  $B \longleftrightarrow E$  เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมประจำวัน พฤติกรรมเปลี่ยนเงื่อนไขสภาพแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนไปด้วย สภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อคุณ จนกว่าจะมีพฤติกรรมบางอย่างเกิดขึ้น

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม Bandura เชื่อว่า แรงจูงใจมีรากฐานมาจากปัจจัยส่วนบุคคล 2 ส่วน คือ ความสามารถในการคาดหวังผลการกระทำในอนาคต ซึ่งความคาดหวังนี้จะเป็นแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ การตั้งเป้าหมายและการประเมินตนเองโดยแรงจูงใจจะเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่คุณคนนั้นได้ทำกับเป้าหมายที่ตั้งขึ้น ถ้าหาก



ผลงานที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งขึ้น จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจในตนเอง ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้น Bandura and Corvone(1983 อ้างถึงในสุธีรานิมิตรนิวัฒน์ ,2537) ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะเกิดความพึงพอใจในตนเองและทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะใช้ความพยายามต่อไป

ดังนั้นการตั้งเป้าหมายจึงมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและการกระทำนั้นคือ บุคคลใดที่มีความเชื่อว่า ความสามารถของตนสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยไม่สนใจว่าตนเองนั้นมีความสามารถสูงหรือต่ำ บุคคลจะใช้ความพยายามเพิ่มมากขึ้น

### 3.3 คุณลักษณะของเป้าหมาย

คุณลักษณะของเป้าหมาย Bandura (1986) คือ

3.3.1 เป้าหมายที่มีลักษณะเจาะจง เป้าหมายที่กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนและชี้เฉพาะว่าพฤติกรรมอะไรเป็นสิ่งที่เขาต้องกระทำและควรทำอย่างไร เป้าหมายนี้จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นและชี้แนะในการทำพฤติกรรม ซึ่งส่งผลต่อความพอใจในตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองและได้รับผลงานที่สูงกว่าการตั้งเป้าหมายทั่ว ๆ ไป เช่น การทำให้ดีที่สุด

3.3.2 เป้าหมายที่มีลักษณะท้าทาย ระดับของเป้าหมายมีผลต่อปฏิกิริยาต่อตนเองและจำนวนความพยายามที่ใช้ เมื่อบุคคลประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ท้าทายเขาจะเกิดความพึงพอใจและพยายามมากขึ้น เนื่องจากถ้าตั้งเป้าหมายไว้สูงก็จะยิ่งเพิ่มความพยายามมากขึ้นในการทำให้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามความล้มเหลวจะเกิดขึ้นได้เมื่อ บุคคลยอมรับในเป้าหมายและยืนหยัดในการทำตามเป้าหมายนั้น หากเป้าหมายที่กำหนดขึ้นไม่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล จะทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบที่แตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปมักจะปฏิเสธเป้าหมายที่พิจารณาแล้วว่าไม่สามารถทำได้ และตั้งเป้าหมายที่มีความเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับความสามารถของตนเองแทนที่ หากบุคคลล้มเหลวจากการตั้งเป้าหมายที่สูงเกินไป จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ (Aversive Consequence) และอาจยกเลิกกิจกรรมนั้น ๆ และท้ายที่สุดเขาจะรับรู้ว่เป้าหมายนั้นไม่มีความสำคัญสำหรับเขา

3.3.3 เป้าหมายระยะสั้น การตั้งเป้าหมายระยะสั้นมีผลต่อแรงจูงใจของบุคคล ความคาดหวังในความสามารถของตนเองและความสนใจในกิจกรรม ทั้งนี้เนื่องจาก เป้าหมายระยะสั้นแสดงให้เห็นถึงผลจากการตั้งเป้าหมาย สามารถควบคุมการกระทำได้ใกล้ชิดกว่าทำให้เกิดความกระตือรือร้นและความพยายามเพิ่มมากขึ้น มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้น จัดแบ่งสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จออกเป็นส่วย่อย ๆ มีผลต่อแรงจูงใจเพราะเป็นสิ่งล่อใจและชี้

นำไปให้กระทำในเวลาอันรวดเร็ว การประสบความสำเร็จจากเป้าหมายระยะสั้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจในตนเองเป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ใช้ความพยายาม

3.3.4 เป้าหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริง เป้าหมายที่มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงจะทำให้บุคคลเกิดการเปรียบเทียบ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของงานที่ทำ โดยมีผลต่อแรงจูงใจทำให้มีกำลังใจในการทำงาน หากประสบกับความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพยายามเพิ่มมากขึ้น

หลักในการตั้งเป้าหมายที่ดี ศิลปชัย สุวรรณธาดา (2533 อ้างถึงใน กลมเกลียว มาเวียง , 2541) ดังนี้

- 1) สามารถวัดได้ เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการศึกษาพัฒนา
- 2) มีความเฉพาะเจาะจง ไม่คลุมเครือ
- 3) เป้าหมายที่ผู้เรียนสามารถบรรลุตามที่ตั้งไว้ได้
- 4) มีความเหมาะสมกับรายบุคคล
- 5) ตั้งบนพื้นฐานของความสำเร็จที่มีมาก่อน ถ้าครูและผู้เรียนช่วยกันตั้งเป้าหมายจะทำให้ผู้เรียนอุทิศตนเพื่อความสำเร็จมากขึ้น

ดังนั้น คุณลักษณะของการตั้งเป้าหมายประกอบด้วยความเฉพาะเจาะจง ความท้าทายของเป้าหมาย ระยะเวลา และความสอดคล้องกับความเป็นจริง ซึ่งเป็นการกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติของแต่ละบุคคลเพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้

### 3.4 ผลของการตั้งเป้าหมาย

การตั้งเป้าหมายในการกระทำพฤติกรรมมีผลต่อแรงจูงใจ การรับรู้ความสามารถของตนเองและมีผลต่อความสนใจเพิ่มขึ้น (Bandura , 1986) ดังนี้

3.4.1 ผลต่อแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมายในการกระทำพฤติกรรมมักทำให้บุคคลมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมเพิ่มขึ้น โดยมีแนวโน้มที่จะใช้ความพยายามในการกระทำเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากขึ้น ตามกระบวนการของการตั้งเป้าหมายที่มีการกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง การได้รับข้อมูลป้อนกลับ และการประเมินตนเอง ซึ่งการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่บุคคลสร้างเกณฑ์ขึ้นมา เพื่อประเมินการกระทำด้วยตนเองทำให้ได้เป้าหมายที่มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถ รวมทั้งบุคคลรู้สึกว่าเป็นผู้กำหนดและตัดสินใจด้วยตนเอง จึงส่งผลต่อการยอมรับเป้าหมายและการใช้ความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งขึ้น ซึ่งจะทำให้ต้องรับผิดชอบและปรับปรุงผลการทำงานของตนเองให้มีความก้าวหน้าในทางตรงกันข้าม เป้าหมายที่บุคคลอื่นกำหนดให้ เป็นลักษณะของการควบคุม หรือกำหนดให้บุคคลต้องทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ยากเกินไปที่เขาจะทำได้ บุคคลจึงเกิดความเบื่อหน่ายและหลีกเลี่ยง

หนึ่ง สอดคล้องกับแนวความคิดของ Martens (1998 อ้างถึงใน แสงอรุณ ประสพกาญจน์ , 2542) กล่าวว่า การตั้งเป้าหมายเป็นวิธีการที่สำคัญในการตัดสินใจว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำ ให้บุคคลบรรลุผลสำเร็จและเป็นการสร้างความเชื่อมั่นของบุคคลที่จะทำเป้าหมายของตนให้สำเร็จ ได้ โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายด้วยตนเองทำให้เกิดแรงจูงใจ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การที่บุคคลบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายจะทำให้บุคคลนั้นมีความสุขความพอใจ

3.4.2 ผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง การตั้งเป้าหมายสามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของบุคคล โดยนำเป้าหมายมาเปรียบเทียบกับการกระทำพฤติกรรมของบุคคล ก่อให้เกิดข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความสามารถ การตั้งเป้าหมายระยะสั้นมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการบรรลุเป้าหมายระยะสั้นแสดงให้เห็นว่าบุคคลมีความเชี่ยวชาญในระยะเวลาอันสั้น จึงมีการรับรู้ความสามารถสูงขึ้น การตั้งเป้าหมายและการรับรู้ความสามารถมีผลต่อแรงจูงใจ เนื่องจากการบรรลุเป้าหมายที่ท้าทายทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการใช้ความพยายามในการทำงาน นอกจากนี้หากบุคคลต้องเผชิญกับความแตกต่างระหว่างเป้าหมายที่ท้าทายกับผลการกระทำของตน หากบุคคลมีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง จะใช้ความพยายามมากขึ้นและทำงานจนบรรลุผลสำเร็จ (Bandura ,1986)

3.4.3 ผลต่อความสนใจในกิจกรรม ความสนใจในกิจกรรมเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่พึงพอใจในการบรรลุตามเป้าหมายที่ตนตั้งไว้ การตั้งเป้าหมายที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงความสามารถและความพยายามเพื่อลดความไม่สอดคล้องระหว่างการกระทำกับเป้าหมาย มีผลต่อความสนใจในกิจกรรม

การที่นักศึกษาได้มีการตั้งเป้าหมายในการเรียนไว้ ย่อมเป็นแรงกระตุ้นและชี้แนะให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจในการเรียน และทราบว่าควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากเป้าหมายเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเปรียบเทียบภายในระหว่างตัวเป้าหมายเองและผลการกระทำ หากมีความแตกต่างของ 2 สิ่งมาก จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ผู้เรียนก็จะเพิ่มความพยายามจนกระทั่งทำให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางตรงกันข้ามหากมีความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายและผลของการกระทำ นักศึกษาย่อมเกิดความพึงพอใจ พร้อมกับเพิ่มความพยายามในการเรียนต่อไป สอดคล้องกับ Travers (1965) ที่กล่าวว่า บุคคลจะตัดสินใจเลือกเป้าหมายและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย สิ่งที่กำหนดขึ้นต้องมีความเป็นไปได้ในความรู้สึของผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า การตั้งเป้าหมายในการเรียน ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบทำให้นักศึกษาได้ทราบว่าคุณค่าความพยายามที่มีอยู่หรือเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าบุคคลจะได้รับความพอใจจากเป้าหมายที่บรรลุผลสำเร็จแล้ว แต่เขาก็ยังมีการแสวงหาความท้าทายใหม่ ๆ เป้าหมายที่มีลักษณะท้าทายและมีโอกาสที่จะทำได้สำเร็จเป็นเสมือนสิ่งล่อใจให้บุคคลต้องการเอาชนะ นอกจากนี้การตั้งเป้าหมายยังทำให้ได้ทราบข้อมูลทางปัญญา Cochran (1981 อ้างถึงใน แสงอรุณ ประสพกาญจน์ .

2542) แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนของเขาเป็นอย่างไร รวมทั้งความผิดพลาดที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงการเรียนและพัฒนาทักษะ เป้าหมายจึงมีความสำคัญในการควบคุมและกำหนดพฤติกรรม Lock (1990) อธิบายอิทธิพลของการตั้งเป้าหมายที่มีต่อพฤติกรรม 4 ประการ ดังนี้

- 1) ทิศทาง การตั้งเป้าหมายทำให้บุคคลสามารถกำหนดทิศทางการกระทำได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
- 2) ความพยายาม สามารถเกิดขึ้นได้พร้อม ๆ กับการกำหนดทิศทางตามสัดส่วนที่บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความต้องการในเป้าหมายเพียงใด หากนักศึกษามีความต้องการบรรลุเป้าหมายที่ท้าทายจึงต้องเพิ่มความพยายามและความตั้งใจมากกว่าการตั้งเป้าหมายที่ง่ายหรือไม่มีเป้าหมาย
- 3) ความคงทน เป็นระดับของความพยายามที่เพิ่มมากขึ้น ความคงทนจึงเป็นการนำทิศทางและความพยายามมารวมกัน
- 4) การพัฒนากลยุทธ์ ทิศทางการใช้ความพยายาม และความคงทน เป็นผลโดยตรงจากการตั้งเป้าหมาย ในขณะที่การพัฒนากลยุทธ์หรือการวางแผนเพื่อให้เป้าหมายบรรลุผลเป็นผลทางอ้อม กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะหรือการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ คือเมื่อบุคคลได้มีการตั้งเป้าหมายแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดระบบการทำงานของตนเอง

นอกจากนั้นเป้าหมายยังมีผลต่อการทำงานของบุคคล Lock and Latham (1990) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของเป้าหมายที่มีผลต่อการทำงานของบุคคลไว้ ดังนี้

- 1) เป้าหมายทำให้บุคคลต้องใช้ความพยายามและเพิ่มความพยายามมากขึ้น
- 2) เป้าหมายกระตุ้นให้บุคคลมีความคงทนในการทำงาน
- 3) เป้าหมายทำให้บุคคลมุ่งความสนใจไปที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย
- 4) เป้าหมายทำให้บุคคลนำความรู้ หรือทักษะที่มีอยู่แล้วมาใช้เพื่อความสำเร็จ
- 5) เป้าหมายจูงใจให้บุคคลค้นหาวิธีในการทำงานที่เหมาะสมวางแผนและใช้วิธีนั้น
- 6) เป้าหมายทำให้ผลการทำงานมีคุณค่ายิ่งขึ้น
- 7) เป้าหมายทำให้บุคคลทราบถึงคุณภาพในการทำงาน
- 8) เป้าหมายระดับสูงทำให้บุคคลรู้สึกพึงพอใจในตนเอง

ดังนั้น การตั้งเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการทำงานของบุคคลเนื่องจากการตั้งเป้าหมายก่อให้เกิดแรงจูงใจ ทำให้สามารถกำหนดทิศทางและระดับความพยายามในการทำงานให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของตนเอง เมื่อสามารถทำตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จตามมา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการตั้งเป้า

หมายของ Bandura (1986) เพื่อศึกษาการตั้งเป้าหมายการเรียนของนักศึกษาพยาบาล ที่ครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านเฉพาะเจาะจง ด้านมีลักษณะท้าทาย ด้านระยะสั้น และด้านสอดคล้องกับความเป็นจริง

### 3.5 แรงจูงใจในการเรียน

แรงจูงใจ (Motive) มีรากศัพท์มาจาก Movere ในภาษาละติน หมายถึง เคลื่อนไหว (to move) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจ เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ Hodgetts (1993 อ้างถึงในจาริณี จันทร์ศรี, 2543)

- 1) เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากพลังหรือตัวกระตุ้น พลังที่เกิดเนื่องมาจากความต้องการทางกาย หรือทางจิตใจก็ได้
- 2) เป็นพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย (Goal) มีทิศทาง (Direction) ชัดเจน
- 3) เป็นพฤติกรรมที่มีความมุ่งมั่น (Persist) หรือมีความเพียรพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายที่กำหนด

นักจิตวิทยาได้แบ่งแรงจูงใจของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) แรงจูงใจภายนอก

เกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอกตัวบุคคล ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าว อาจเป็นสิ่งที่ชักชวน รางวัล หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่กระทำโดยตรง

- 2) แรงจูงใจภายใน

แรงจูงใจชนิดนี้เกิดจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคล เช่น ทำเพราะสนใจหรือสนุกกับงานนั้น ความสำเร็จของกิจกรรมที่ทำจะเป็นรางวัล ไม่ต้องมีสิ่งจูงใจภายนอกหรือให้ผู้อื่นบังคับเหมือนแรงจูงใจภายนอก

แรงจูงใจกับการเรียนรู้

แรงจูงใจเป็นสิ่งกระตุ้นอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ หรือทำให้การเรียนรู้นั้นบรรลุผลมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถตามที่ตนเองมีเพราะขาดแรงจูงใจ แรงจูงใจเป็นสิ่งเร้าที่มีพลังอย่างมากในการชักนำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตั้งใจและมุ่งประสงค์ในผลลัพธ์ ประกอบด้วย เหตุจูงใจอันเป็นตัวผลักดันให้เกิดความมานะพยายาม และเลือกปฏิบัติตามทางเลือกที่บุคคลเห็นว่า มีประโยชน์ต่อตนเอง หรือสนองความต้องการของบุคคลได้สูงสุด และความคาดหวังในผลลัพธ์นั้นปลายที่เกิดจากความสามารถในการกระทำของตน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ เมื่อประเมินคุณค่าของเป้าหมายและคาดว่า ผลตอบสนองกลับมาจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้มากหรือน้อยเพียงใด หากเกิดความพึงพอใจในผลลัพธ์

นั้นสูงก็จะกลายเป็นแรงจูงใจชักนำให้บุคคลก้าวไปสู่พฤติกรรม ที่สามารถตอบสนองของ ความปรารถนาของตนเอง

จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจทำให้เกิดการเรียนรู้ แรงจูงใจเป็นสิ่งเร้าที่มีพลังอย่างมากในการชักนำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตั้งใจและมุ่งประสงค์ในผลลัพธ์ ซึ่งแรงจูงใจของบุคคลประกอบด้วย แรงจูงใจภายนอก และแรงจูงใจภายใน การพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ย่อมผลักดันให้เกิดความมานะพยายาม ความตั้งใจ ที่จะศึกษาหาความรู้อย่างเต็มที่ส่งผลทั้งการเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน

#### 4. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

##### 4.1 ความหมายของการเรียนรู้

Cronbach (1954 อ้างถึงใน มาลินี จุฑะรพ , 2539) ให้ความหมายการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา

อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์ (2530) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้า และการตอบสนองบ่อยครั้งเข้า จนในที่สุดกลายเป็นพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นมาอย่างถาวร

มณฑาทิพย์ ไชยศักดิ์ (2543 : 14) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการสอน ประสบการณ์หรือการฝึกปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างถาวร อันเนื่องมาจากการประสบการณ์ หรือการฝึกปฏิบัติและแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม

ลักษณะพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการเรียนรู้มี 3 ลักษณะ คือ

1) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือพฤติกรรมก่อนและหลังการเรียนรู้ต่างกัน เช่น ทำไม่เป็น ไม่เข้าใจ ไม่รู้ กลายเป็นทำเป็น เข้าใจ รู้ ทำดีขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนพฤติกรรมมีทั้งด้านดี และไม่ดี ทั้งมองเห็นและมองไม่เห็น

2) พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนั้น ต้องเป็นลักษณะพฤติกรรมถาวร

3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น เนื่องมาจากประสบการณ์ ถ้าเกิดจากเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ ความเคยชิน แม้เป็นการเปลี่ยนแปลงถาวร ก็ไม่นับเป็นการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุปคือ การที่พฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิมนั้น อันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัดและเป็นพฤติกรรมที่เป็นถาวร จึงจะเรียกว่าเกิดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้นต้องเกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน ดังนี้ Bloom (1976)

1) ด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ (Cognitive Domain)

2) ด้านอารมณ์และความรู้สึก (Effective Domain)

3) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain)

ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้

การเรียนรู้จะเกิดได้ดี ต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ได้แก่

1) ด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม ประสบการณ์เดิม อายุ แรงจูงใจ ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพร่างกาย

2) บทเรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความยากง่ายของบทเรียน ความยาวของบทเรียน

3) วิธีการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ช่วงเวลาการเรียน การฝึกฝน

4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ห้องเรียน กระดานดำ โต๊ะเก้าอี้ แสงสว่าง อุณหภูมิ ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ได้แก่ บรรยากาศในชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึกปฏิบัติ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่เกี่ยวข้องที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งจาก ตัวผู้เรียน บทเรียน วิธีการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม ซึ่งเมื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้แล้วต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านทัศนคติ

## 4.2 แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นแนวคิดของนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา โดยได้ร่วมกันคิดค้นหาทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เหมาะสมกับสังคมไทย และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคน เก่ง ดี และมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 4-31) ซึ่งได้ดำเนินการโดยการนำแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณภาพการเรียนของนักการศึกษาหลาย ๆ คนทั้งในประเทศและต่างประเทศมาประยุกต์ แนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขประกอบด้วย

### 4.2.1 สร้างความรักและศรัทธา

การเรียนรู้บนฐานแห่งความรักและความศรัทธาของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอนและวิชา นับเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นเพราะเมื่อผู้เรียนเกิดความรักและสนใจบทเรียนและครูผู้สอน ศรัทธาและเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ แนวคิดหลักในการสร้างความรักและศรัทธามีดังนี้

1) การเรียนรู้บนพื้นฐานของความรัก กระทำได้โดยผู้สอนทำความเข้าใจให้เกิดขึ้นและตรงกันระหว่างตัวผู้สอนกับวิชาที่สอน ตัวผู้สอนเอง ผู้สอนกับผู้เรียน โดยมีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก ยอมรับสภาพที่ผู้เรียนเป็นอยู่ ให้กำลังใจ จริงใจ อุดหนุน ยุติธรรม และให้ความช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อมีโอกาส โดยใช้เหตุผลไม่ใช่อารมณ์

2) บนเรียนสนุกและน่าสนใจ เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนตื่นตัว กระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ในการเรียน ซึ่งผู้สอนสามารถกระทำได้โดยมีการเตรียมการสอน กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้อย่างชัดเจน จัดทำแผนการสอนที่มีความต่อเนื่องเนื้อหาไม่ซ้ำซ้อน มีการกำหนดการสอนล่วงหน้า มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง ประเมินผู้เรียนด้วยกัน มีการรายงานผลความก้าวหน้าของการเรียน จัดช่วงเวลาเรียนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบทเรียน และได้สัดส่วนของวิชาต่อสัปดาห์ สร้างบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลาย แทรกอารมณ์ขันให้ผู้เรียนได้แสดงออก แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น กระตุ้นให้เกิดการคิดสรุปและจับประเด็นที่สำคัญได้ ฝึกการแก้ปัญหาพิจารณาใช้เหตุผล รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เรียน

3) การส่งเสริมความสนใจและสร้างความผูกพัน ผู้สอนมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรักการเรียน โดยทำความรู้จักกับผู้เรียน จดจำสิ่งเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับผู้เรียนได้ ติดตามถามข่าวคราวในวาระต่าง ๆ รักษามิตรภาพและความลับของผู้เรียน ให้ความสำคัญเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงและพูดในเชิงสร้างสรรค์

#### 4.2.2 เห็นคุณค่าการเรียนรู้

แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในการเรียนรู้และชอบเรียนในสิ่งที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนเอง ตรงตามความสนใจและไม่ยากเกินไป แนวการดำเนินงานสามารถทำได้โดย

1) ทำให้การเรียนมีความหมาย มีเนื้อหาสาระกระชับ มีความกระจำง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีตัวอย่างที่ชัดเจนเข้าใจให้คิดและติดตาม อธิบายได้ไม่คลุมเครือ

2) ผู้สอนเข้าใจในธรรมชาติของตัวผู้เรียน ที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว และมีจุดอ่อนที่ต้องการความช่วยเหลือ มีความสนใจ ความถนัด ความคิด ความชอบและความต้องการแตกต่างกัน

3) ผู้สอนเสนอบทเรียนที่มีความหมายมีความเป็นรูปธรรมให้เกิดในจินตนาการของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ได้จริง ให้โอกาสผู้เรียนได้รับความสำเร็จในผลงานเป็นที่ยอมรับ จนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน



### 4.2.3 เปิดประตูสู่ธรรมชาติ

แนวคิดนี้เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนโดย

- 1) ให้นักเรียนในห้องเรียนมีความน่าสนใจไร้ความคิด มีกิจกรรมที่หลากหลาย เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) มีบทเรียนนอกห้องเรียนมาช่วยเสริมการเรียนรู้ เพื่อได้สังเกตเปรียบเทียบสิ่งที่พบเห็น ได้ข้อคิดที่แตกต่างจากการเรียนในห้อง
- 3) นำธรรมชาติมาเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน โดยจัดให้มีการศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน จัดโครงการเยี่ยมสถานที่ต่างๆ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน
- 4) เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ร่วมมือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชน

### 4.2.4 มุ่งมาดและมั่นคง

เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ยอมรับจุดดีจุดด้อยของตน ไม่ดูถูกตนเองไม่โทษคนรอบข้างใจกว้างและพร้อมจะปรับปรุงแก้ไขตนเอง กล้ารับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตนเองพัฒนาและปรับปรุง ควบคุมอารมณ์ได้ รู้สึกภาคภูมิใจไม่คิดว่าชีวิตของตนเองเป็นสิ่งไร้ค่า คุณสมบัติเหล่านี้จะเพิ่มพูนพัฒนาได้ในตัวผู้เรียน ต้องมีผู้ช่วยเหลือแนะนำและให้โอกาสผู้สอนจะเป็นผู้ที่สัมผัสความแตกต่างของผู้เรียนได้และหล่อหลอมสิ่งดี ๆ ได้ให้เกิดแก่ผู้เรียนได้ นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนมีความมั่นใจย่อมจะกล้าเผชิญสภาวะต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ กล้าตัดสินใจและแสดงออกอย่างมีเหตุผลพอที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

### 4.2.5 ดำรงรักษามิตรจิต

จากแนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม มีสัญชาตญาณของการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวกไม่ชอบอยู่โดดเดี่ยว แต่อีกด้านของสมองก็เต็มไปด้วยความคิดเกี่ยวกับตัวเองจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้รู้ว่าคนเราคิดถึงแต่ตัวเองจะค่อย ๆ ลดลง หากสถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น โดยผู้สอนมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับเพื่อน ด้วยการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้รู้จักเพื่อน ๆ พร้อมไปกับการเรียนรู้วิธีการรักษาไมตรีจิต มิตรภาพต่อเพื่อน ๆ รู้จักการรอมชอม อະลุ่มอล่วย รู้จักแบ่งปัน รู้จักการรอคอย และการให้อภัย โดยหลักการผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ว่าคนเราแม้จะคิดต่างกันแต่ถ้ามีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน ยอมรับฟังกันและกัน ช่วยกันคิดช่วยกันทำ เห็นความสำคัญของกันและกันความสำเร็จย่อมจะไม่ไกล ความสุขอยู่แค่เอื้อม

#### 4.2.6 ชีวิตที่สมดุล

แนวคิดและหลักการรักษาสสมดุลของชีวิตคือการปรับตัวให้อยู่ในความพอเหมาะพอดีรู้ขีดจำกัดของความปรารถนาส่วนตน มีการประพฤติปฏิบัติที่ตรงตาม สำนวณไม่หลงตัวเอง ขณะเดียวกันไม่ดูถูกตนเอง ภารกิจที่สำคัญของผู้สอนคือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจธรรมชาติของชีวิตและความเป็นไปในโลก ขณะเดียวกันก็ช่วยให้รู้จักตนเอง รู้ความสามารถของตนเอง รู้จุดอ่อน รู้จักปรับตัวและรู้วิธีแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาด จุดมุ่งหมายของชีวิต คือ มีความสุขทั้งทางกายและทางใจ จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความรักและเป็นที่ยอมรับ ได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถ ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำมา ได้รับคำชมเชยจากการกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง

#### 4.3 องค์ประกอบการเรียนรู้อย่างมีความสุข

นอกจากแนวคิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแล้วยังมีนักการศึกษาได้ให้ความเห็นว่าการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย (กิตติวดี บุญชื้อ และคณะ, 2540 : 7-22)

4.3.1 ผู้เรียนแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง ผู้เรียนเหล่านี้ควรมีสิทธิที่จะเป็นตัวของเขาเอง มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิดมีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มีความรู้สึก รัก โกรธ เสียใจ ตีใจ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนมิใช่ทาสรองรับอารมณ์ของใคร เขาควรมีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความต้องการของเขา พ่อแม่ ครู ควรเป็นเพียงผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้ออกคำสั่งไม่ใช่ผู้บังคับการการตัดสินใจเลือกเรียนเพื่อการดำเนินชีวิตควรเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเขา

4.3.2 ครูมีเมตตาจริงใจและอ่อนโยนต่อผู้เรียนทุกคนโดยทั่วถึง มีความเข้าใจในทฤษฎีแห่งการพัฒนาการตามธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคน เข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อน ความคิดอันไร้ขอบเขตและความฝันอันกว้างไกลของผู้เรียนแต่ละคน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สานฝันดำเนินไปตามความใฝ่ฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนทุกคนโดยเท่าเทียมกันไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรม สม่ำเสมอ และวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีอารมณ์มั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีสำนึกของการเป็นผู้ให้มีการเตรียมตัวเพื่อการสอนให้มีคุณภาพพออยู่เสมอดีเสียสละ อดทน มุ่งมั่นที่จะช่วยผู้เรียนให้รู้จักตัวเอง รู้จักแก้ปัญหาและเรียนรู้ที่จะนำตัวเองไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง อย่างมีสติและเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรม ผู้เรียนจะมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่เข้าใจเขา ร่วมคิดไปกับเขาสามารถจูงใจให้ตื่นตัวไปกับบทเรียน สนุกกับกิจกรรมแต่ละขั้นตอน มีกำลังใจแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาแลกเปลี่ยนกัน รักในสิ่งที่เรียนต่อเพื่อน ต่อครู และต่อธรรมชาติที่แวดล้อมให้มีศรัทธาต่อการดำรงชีวิตและให้รู้จักสร้างความหวังเพื่ออนาคต

ของตน ผู้สอนจึงต้องมีความรู้พื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ มากพอที่จะถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้ตามวัยของเขา และผู้สอนต้องมีวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะวุฒิภาวะของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนต้องมีใจที่รักในความเป็นครู รักในสิ่งที่สอน และรักผู้เรียน มีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน

4.3.3 ผู้เรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ยอมรับทั้งจุดดีจุดด้อยของตนเองและคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไข เข้าใจธรรมชาติที่มีการเปลี่ยนแปลง รู้จักปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต มีความเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผลใจกว้างพร้อมดำเนินชีวิต ในบทบาทผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบได้

4.3.4 ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้เขาได้ค้นพบความสามารถของตนเอง มีกำลังใจต่อเติมความฝันให้สมบูรณ์ ได้รับรู้วิทยาการแขนงต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ มุ่งมั่นใส่ใจ รู้เคล็ดลับในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ เรียนจนรู้จักและเข้าใจวิธีคิด สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้เข้ากับตัวเองได้อย่างกลมกลืนและสร้างสรรค์เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง

4.3.5 บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ รู้จักคิดและขยายวงความคิดไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ ให้ลึกซึ้งเพิ่มเติมเกิดความภาคภูมิใจตื่นเต้นในข้อค้นพบใหม่ ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ สามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้อื่นด้วยความภาคภูมิใจ รักการเรียน มีระบบการเรียน เห็นประโยชน์ของการเรียนที่ไม่หมิ่นมีขีดจำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความเป็นไปในชีวิตและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น

4.3.6 สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามสภาพที่เป็นจริงในสังคมเกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเขา ทั้งยังสามารถพยากรณ์คาดคะเน ตั้งข้อสมมุติฐานอันจะนำไปสู่การค้นคว้า สืบเสาะหาความจริง วิเคราะห์สภาพการณ์อย่างสมเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเองมีจุดยืนที่แน่นอน เชื่อมั่นในตนเองพอที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อของใคร รู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า สามารถให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นเมื่อเขาเติบโตขึ้น

กล่าวได้ว่า การเรียนอย่างมีความสุขเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก ผู้สอนมีความเข้าใจ จริงใจ มีความเมตตา กรุณา ทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและสนุกกับการเรียน บทเรียนเร้าใจและจูงใจให้อยากเรียนรู้ และความรู้ที่ได้สามารถนำไปใช้ได้จริง

#### 4.4 การจัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนนั้น จะเกิดได้โดยต้องอาศัย ปัจจัยวิธีการเรียนการสอนด้วยซึ่ง กิตยวดี บุญชื่อ และคณะ (2540:21) ได้ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนควรเป็นดังนี้

4.4.1 บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก โดยคำนึงถึงวุฒิภาวะ และความสามารถในการยอมรับของผู้เรียนแต่ละวัย มีความต่อเนื่องในเนื้อหาวิชาและขยายวงกว้างไปสู่ความรู้แขนงอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว

4.4.2 วิธีการเรียนสนุก ไม่น่าเบื่อ และตอบสนองของความสนใจใคร่ มีการนำเสนอที่เป็นธรรมชาติไม่ยัดเยียดกดดัน เนื้อหาไม่มากเกินไปจนเกิดความล้าและไม่น้อยจนหมดความสนใจ

4.4.3 ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวต่างๆของผู้เรียน รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลและเหตุผลต่าง ๆ คิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ

4.4.4 แนวการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับความงามรอบตัว บทเรียนไม่มีจำกัดสถานที่ เวลา ทุกคนมีสิทธิเรียนรู้เท่าเทียมกัน

4.4.5 มีกิจกรรมหลากหลาย สนุกชวนให้เกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมีภาษาที่จูงใจ นุ่มนวล ให้กำลังใจ และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์

4.4.6 สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงเป้าหมาย มุ่งให้เรียนจนรู้ชัด เรียนจนทำได้ และเรียนเพื่อที่จะทำเป็น

4.4.7 การประเมินผลมุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาจาก ผลการทดสอบทางวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตัวเองด้วย

กล่าวโดยสรุป การเรียนอย่างมีความสุขสามารถเกิดขึ้นได้โดย กระบวนการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กันในทางบวก มีความเข้าใจถึงความแตกต่างในแต่ละบุคคล ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ ความสะดวกให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งคอยให้ความช่วยเหลือและดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ มีความมั่นใจ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

## 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนอย่างมีความสุข

ลักษณะ อินทร์กลับ และคณะ (2542) ศึกษาพฤติกรรมใฝ่รู้ทางการเรียน กับความรู้สึกเป็นสุขของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 รู้สึกเป็นสุขในระดับปานกลาง ความรู้สึกเป็นสุขของนักศึกษาพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมใฝ่รู้ทางการเรียน และเมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเป็นสุขกับพฤติกรรมใฝ่รู้ทางการเรียน พบว่า ระดับความรู้สึกที่เป็นสุขแตกต่างกัน มีผลทำให้พฤติกรรมใฝ่รู้ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลมีความแตกต่างกัน

จันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์ (2542) ศึกษาผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิคเคอร์ริงและแกมสัน ในการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวชต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล พบว่า การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทัศนคติระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะทำให้ให้นักศึกษาพยาบาลมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

นิตยา ยงภูมิพุทธา (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านนักศึกษา คุณลักษณะครูที่เลี้ยง สภาพแวดล้อมทางคลินิคกับการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ปัจจัยด้านนักศึกษา ได้แก่ จำนวนชั้นปีที่ศึกษา และทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาล คุณลักษณะครูที่เลี้ยง สภาพแวดล้อมทางคลินิคมีความสัมพันธ์กับการเรียนภาคปฏิบัติอย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาล

พิมพฤทธิ์ เทียงภักดี และคณะ (2544) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสนามบิน โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย และโรงเรียนบ้านสว่างมรรคา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทั้ง 3 โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น มีความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง กระตือรือร้นในการเรียน สนใจและมีความสุขกับการเรียน มีทักษะทางด้านสังคมสูง เชื่อมมั่นในตนเอง และกล้าแสดงออกหลังจากที่ได้มีการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งเป้าหมายและแรงจูงใจ

สุธีรา นิมิตรนิวัฒน์ (2537) ศึกษาผลของการตั้งเป้าหมายต่อความสนใจในกิจกรรมและผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 84 คน กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายระยะสั้น กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายระยะยาว กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการฝึกการตั้งเป้าหมาย พบว่ากลุ่มนักเรียนที่ตั้งเป้าหมายระยะสั้นมีคะแนนความสนใจในกิจกรรมและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่ากลุ่มนักเรียนตั้งเป้าหมายระยะยาวและกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกการตั้งเป้าหมาย

พิสมัย สังข์ทอง (2539) ศึกษาผลของการร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกันที่มีต่อการอ่านเข้าใจความภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 6 คน นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการฝึกการอ่านด้วยวิธีการร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกัน ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม ฝึกอ่านด้วยวิธีการสอนตามปกติของครู พบว่า นักเรียนในกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการร่วมมือในการอ่านโดยกลุ่มตั้งเป้าหมายร่วมกัน มีคะแนนการอ่านเข้าใจความภาษาไทยสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนวิธีการสอนตามปกติของครู

ชวนพิศ ชิวารักษ์ (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง แรงจูงใจ ความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมสถาบันและการบูรณาการตนเอง กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล พบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก กับความยึดมั่นผูกพันต่อวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Schunk (1980) ศึกษาการตั้งเป้าหมายระยะสั้นเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 40 คน อายุเฉลี่ย 8 ปี 4 เดือน และมีผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ การวิจัยนี้มีการจัดเนื้อหาในการเรียนการสอนเป็นกลุ่มและสอนทักษะในการลบตลอดระยะเวลาในการวิจัยในกลุ่มทดลอง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 มีการตั้งเป้าหมายระยะสั้น กลุ่มที่ 2 มีการตั้งเป้าหมายระยะยาว กลุ่มที่ 3 ไม่มีการตั้งเป้าหมาย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการตั้งเป้าหมายระยะสั้นเรียนรู้วิธีการลบได้อย่างรวดเร็วและสามารถพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ และมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนเพิ่มสูงกว่ากลุ่มที่มีการตั้งเป้าหมายระยะยาวและกลุ่มที่ไม่มีการตั้งเป้าหมาย

Schunk (1983) ศึกษาบทบาทของการตั้งเป้าหมายระยะสั้นร่วมกับการใช้ข้อมูลเปรียบเทียบทางสังคมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและการรับรู้ความสามารถของตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 4 และเกรด 5 จำนวน 40 คน อายุเฉลี่ย 10 ปี 8 เดือน เพศชาย 22 คน เพศหญิง 18 คน โดยเป็นนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในคณิตศาสตร์ต่ำ และไม่สามารถแก้ปัญหาโจทย์ได้ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 30 ของปัญหาทั้งหมด โดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ได้

รับข้อมูลเปรียบเทียบทางสังคมซึ่งชี้ให้เห็นถึงจำนวนข้อโดยเฉลี่ยที่นักเรียนคนอื่นสามารถทำได้ กลุ่มที่ 2 การตั้งเป้าหมายระยะสั้น ต้องแก้ปัญหาที่กำหนดให้ทำในแต่ละช่วงให้สมบูรณ์ กลุ่มที่ 3 ตั้งเป้าหมายระยะสั้นร่วมกับการได้ข้อมูลเปรียบเทียบทางสังคม กลุ่มที่ 4 กลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีการตั้งเป้าหมายระยะสั้นร่วมกับการได้ข้อมูลเปรียบเทียบทางสังคมมีทักษะในการแก้ปัญหาได้สูงสุด และมีการรับรู้ความสามารถสูงกว่าทุกกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มที่ 1,2,4 มีทักษะในการทำงานได้ผลไม่แตกต่างกัน

Schunk (1991) ศึกษาผลของการตั้งเป้าหมายโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเป้าหมายที่ตั้งไว้ ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการอ่านเข้าใจความและทักษะในการอ่านเข้าใจความ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 จำนวน 30 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน โดยกลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่ผลของการตอบคำถาม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่กระบวนการของการเรียนรู้ในการใช้กลวิธี กลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่กระบวนการรวมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่กระบวนการรวมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการอ่านเข้าใจความสูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่ผลของการตอบคำถาม และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกตั้งเป้าหมายที่กระบวนการของการเรียนรู้ในการใช้กลวิธี

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล

พัฒน์วดี เสรินทวัฒน์ และจรรยาวัตร คมพัยค์ (2531) ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลต่อวิชาชีพพยาบาล ในนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ชั้นปีที่ 1 จำนวน 163 คน ติดตามทุกปีการศึกษาจนสำเร็จหลักสูตร พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลอยู่ในระดับปานกลาง ทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลในขณะที่เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 1 ดีกว่าชั้นปีอื่น ๆ และคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลเมื่อเรียนอยู่ในชั้นปีที่ 1 แตกต่างกับในชั้นปีที่ 2,3 และ 4

สร้อย อนุสรณ์ธิกุล และคณะ (2541) ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล 5 ด้าน ได้แก่ ทัศนคติต่อสถาบัน ทัศนคติต่ออาจารย์ ทัศนคติต่อกระบวนการเรียนการสอน ทัศนคติต่อการพยาบาล และทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2542 ทุกคน พบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลด้านบวกของนักศึกษาต่อสถาบัน อาจารย์ กระบวนการเรียนการสอน การปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย การพยาบาลและวิชาชีพพยาบาล ลดลงตามชั้นปีที่สูงขึ้น นักศึกษาไม่พอใจต่อ กฎระเบียบ นโยบาย กระบวนการเรียนการสอน การ

จัดประสบการณ์ในภาคปฏิบัติ การประเมินผล อาจารย์และพยาบาลประจำหอผู้ป่วยเมื่อเทียบกับคณะอื่น ๆ

อารีย์ สุขทองวารีย์ (2538) ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ในสถาบันการศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร 6 ด้าน ได้แก่ด้านการยอมรับจากสังคม ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ และด้านองค์กรวิชาชีพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 681 คน พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับดี ในรายด้านพบว่า ด้านลักษณะวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ป่วย และญาติ และด้านองค์กรวิชาชีพ อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ดีกว่าชั้นปี 4 , 2 และ 3 ตามลำดับ นักศึกษาพยาบาลที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้านมีทัศนคติดีกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่บ้าน

Tetreault (1976) ได้ศึกษาปัจจัยสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ที่ไม่เคยเข้าศึกษาวิชาชีพการพยาบาลในโรงเรียนหรือวิทยาลัยพยาบาลแห่งอื่น ๆ มาก่อน จำนวน 157 คน โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน และทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีอายุระหว่าง 24 - 26 ปี มีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาลสูงสุด มองการพยาบาลไปในทางบวก สนใจประสบการณ์พยาบาลสูง และยอมรับว่า ครูมีอิทธิพลอย่างมากต่อความเชื่อ ความคิด ความเชื่ออาทรเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

Kiger A. M. (1993) ศึกษาภาพพจน์ของการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาลตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาวิชาชีพพยาบาลและเริ่มมีประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานทางคลินิก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน ทำการสัมภาษณ์ 3 ครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลใน 5 หัวข้อ คือ ภาพลักษณ์ของการพยาบาล ลักษณะของพยาบาลที่ดี ผลที่ได้จากการพยาบาล สัญลักษณ์แห่งวิชาชีพและการเป็นพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของการพยาบาลผู้ใหญ่ ด้านอายุรศาสตร์และศัลยศาสตร์ เป็นแบบฉบับของการพยาบาล การพยาบาลเป็นการทำงานกับบุคคล เป็นการช่วยเหลือบุคคลเป็นลักษณะสำคัญของการพยาบาล พฤติกรรมและทัศนคติของพยาบาลวิชาชีพเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อคุณภาพและการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา การพัฒนาภาพพจน์ในวิชาชีพ ความยึดมั่นผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าการพยาบาลเป็นมากกว่างาน กระบวนการพัฒนาภาพพจน์ของนักศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุน ให้กำลังใจ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนนักศึกษาต่อการปรับตัวต่อภาพพจน์การพยาบาล



## กรอบแนวคิดในการวิจัย

